

3. Прогнозування соціально-економічних процесів: сучасні підходи та перспективи: Монографія / За ред. О. І. Черняка, П. В. Захарченка. – Бердянськ: Видавництво Ткачук, 2011. – 391 с.
4. Геець В. М. Якісні зміни в економіці України є нагальними // Вісник Національного банку України. – 2014. – № 4(218). – С. 5–9.
5. Відкрита статистична база Державної служби статистики України. – Електронний ресурс. – Режим доступу: [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)

Хобта В. М.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки підприємства
Донецького національного технічного університету*

Кладченко І. С.

*аспірант кафедри економіки підприємства
Донецького національного технічного університету
м. Покровськ, Донецька область, Україна*

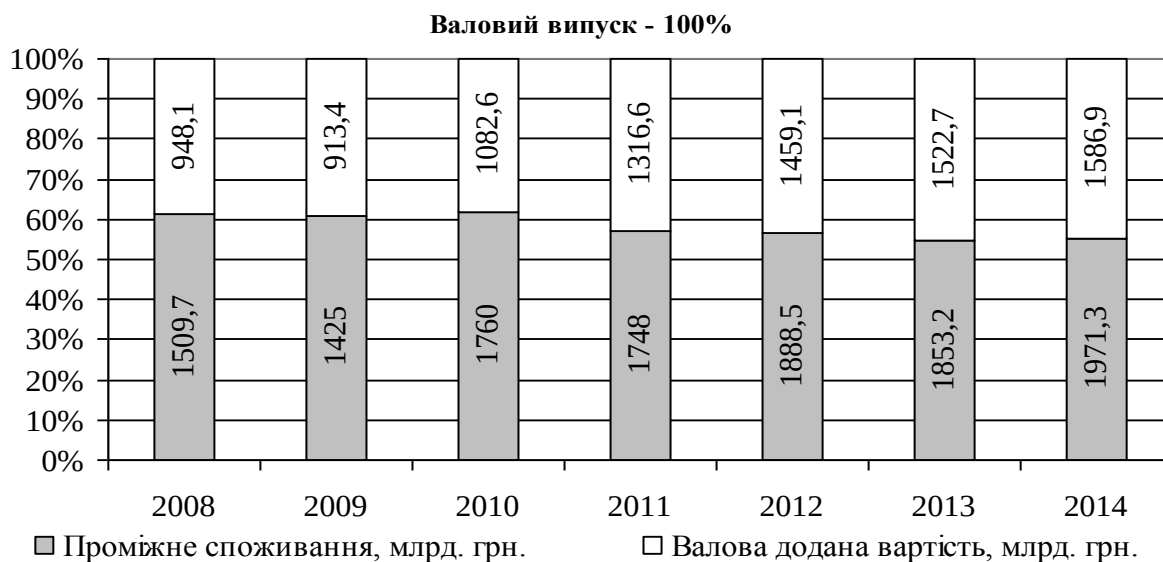
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В процесі дорослішання людства та розуміння власної відповідальності за способи та наслідки забезпечення розвитку перед майбутніми поколіннями змінюються погляди на його ключові домінанти. Від максимізації обсягів виробництва як виміру національного добробуту до забезпечення гармонійної узгодженості чи збалансованості економічної, соціальної та екологічної складових тріади розвитку. Масштабні системні зрушення у сфері охорони клімату й проявлена на світовому рівні консолідація національних зусиль та поглядів на проблеми енергоефективності та ресурсозбереження формують нові завдання для економічного розвитку, такі як декарбонізація інвестицій, зниження вуглеродомісткості ВВП, перехід від добувної до альтернативної енергетики, впровадження найкращих доступних технологій.

В Україні, як невід'ємній частині світового економічного простору, розвиток повинен визначатися необхідністю стратегічного обмеження емісії парникових газів через забезпечення рівномірного, еволюційного характеру переходу на стандарти низьковуглецевого господарювання. Саме це в умовах гострої соціально-економічної нестабільності, яка сформувалася на сучасному етапі, актуалізує питання аналізу основних тенденцій розвитку, яким повинна підпорядковується сучасна українська економіка, ступінь її збалансованості та відповідності світовій динаміці.

В контексті глобальних кліматичних зрушень збалансованість представляється імперативом сучасного етапу розвитку економіки України з урахуванням взятих на себе екологічних зобов'язань, які зумовлюють необхідність структурних змін національного укладу та способу господарювання. Збалансованість забезпечуватиме стабільність та життєздатність економічної системи за допомогою створення необхідних композицій і пропорцій як між системою та зовнішнім середовищем, так і всередині самої системи. Отже, вищесказане зумовлює мету та завдання проведеного дослідження.

Проаналізуємо основні тенденції розвитку української економіки, які відповідають за ступінь її збалансованості та стійкості до викликів сучасності. Так, збалансованість розвитку національної економіки проявляється на рівні ефективних пропорцій формування внутрішнього валового продукту країни. Співвідношення показників валового випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості показує, якими силами забезпечується економічне зростання, наскільки продуктивним є процес макровідтворення національної економіки (рис. 1).

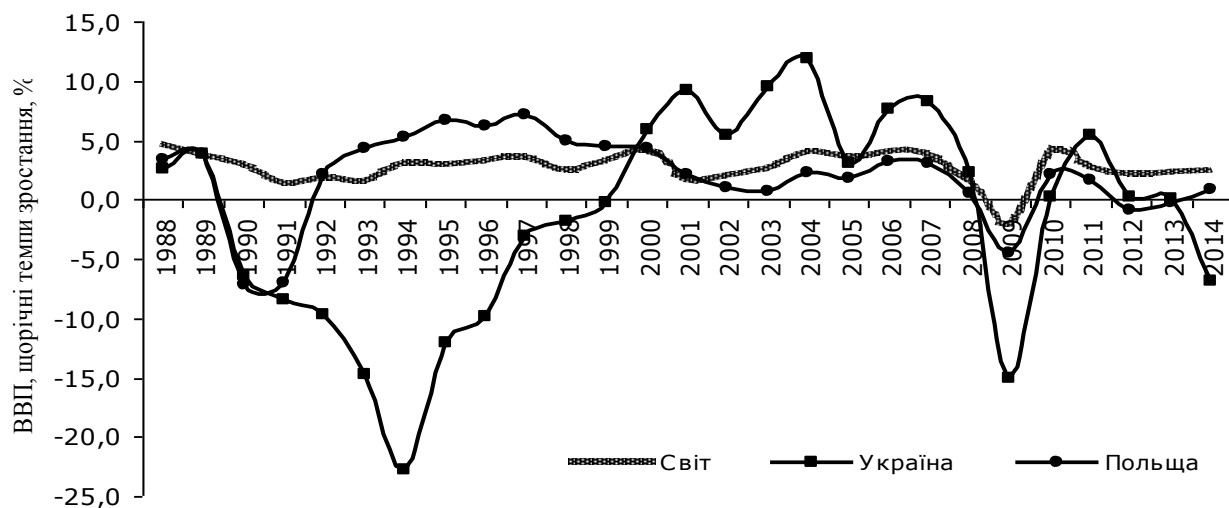

Рис. 1. Динаміка пропорцій розвитку економіки України за 2008-2014 рр.

Джерело: розраховано за даними статистичного збірника «Україна у цифрах» за 2015 р.

Переважно ресурсомісткими виявляються пропорції сучасного розвитку української економіки. Так, співвідношення витрат на товари та послуги, використаних інституційними одиницями для виробничих потреб (проміжне споживання) та первинних доходів, що створюються учасниками виробництва і розподіляються між ними (валова додана вартість) для національного господарства за період 2008-2014 рр. сформувалося на рівні 3:2. Тобто 3 частини з 5-ти (60% валового випуску) складають засоби виробництва, а 2 частини (40% валового випуску), створена за їх допомогою додана вартість.

Аналіз процесів, які протікають в Україні доцільно проводити в порівнянні з динамікою світового ВВП як агрегованої узагальненої характеристики економічного розвитку. Наближення до нього, знаходження в ритмі з ним слід вважати за позитивну тенденцію, що віддзеркалює коеволюційне функціонування національної економіки та релевантний світовим стандартам розвиток. Здатність економіки проходити піки спадів, трансформувати злети у активний ресурс та відтворювати саму себе характеризує гармонічність та пропорційність її розвитку. Так, оцінку збалансованості розвитку національної економіки зробимо за допомогою порівняльного аналізу динаміки ВВП України, Польщі та світу за останні 27 років (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка внутрішнього валового продукту за 1988-2014 рр.

Джерело: розраховано авторами за даними Світового банку, 2016 р.

В обраних часових рамках з 1988 до 2014 рр. (період становлення та функціонування України як незалежної держави) глобальна економіка плавно зростала середніми темпами 2,8% у рік (рис. 2). За цей період світовий ВВП переважно гармонійно коливався навколо свого середнього значення, породжуючи стримані амплітудні відхилення в інтервалі від +1,9% до -1,4% за виключенням шокового стрибка 2009 року відхиленням у -4,9% (реакція на розгортання світової економічної кризи 2008 року).

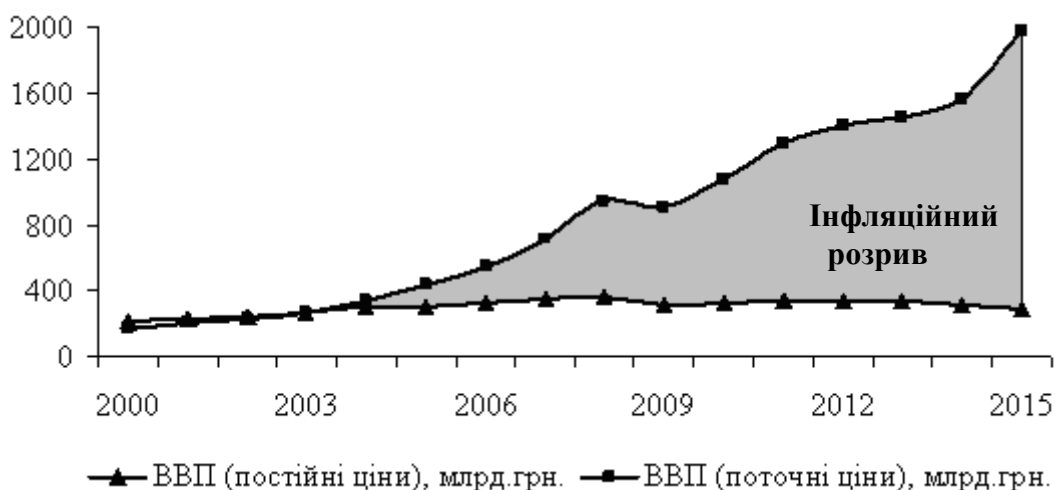
В цілому траєкторія економічного зростання польської економіки у 1988-2014 рр. за формою, інтенсивністю та частотою перепадів (піків падіння та злетів) максимально наближається до світової динаміки ВВП. Динаміка української економіки за відповідний період знаходиться в динамічному дисонансі з глобальними тенденціями, інтенсивніше реагуючи на кризові явища розвитку світової економіки.

Так, за період 1988-2014 рр. економіка Польщі близько 18% календарного часу (проти 48% тривалості функціонування української економіки з максимальним піком падіння у 22,8%) знаходилася у фазі спаду та рецесії, демонструючи помірну глибину падіння максимальним темпами у -7,2% у 1990 р. та мінімальним – 0,3% у 2013 р. Так, у депресивному 2009 році на падіння світової економіки на 4,5% (порівняно з 2008 р.) Польща відреагувала стриманими темпами падіння, -2,1% у рік. Річна швидкість обвалу економіки України у цей період склала 15,1%.

Зіставляючи світову економічну динаміку першого десятиріччя (1990-1999 рр.) з динамікою української економіки, слід відмітити, що остання розвивається в протифазному режимі, демонструючи від'ємні темпи падіння проти впевненого зростання польської та світової досить близькими річними темпами: 5% та 3% відповідно (рис. 2). Наступне десятиріччя (1999-2008 рр.) як у глобальному масштабі, так і в масштабі національних економік характеризується фазою спільного економічного зростання. Однак, для України його істотні темпи (в середньому 7% у рік) нівелюються хвилеподібною динамікою темпів інфляції у середньому 18% у рік, які негативно відбиваються на життєвому рівні населення країни (рис. 3).

Така нерівномірність економічного розвитку попередніх етапів стає одним із факторів інтенсивної реакції країни на кризу світової економіки у 2009 році та подальше пожвавлення невисокими (в середньому 1,5% у рік) затухаючими темпами,

які швидко (за 4 роки) трансформувалися в майже 7% падіння українського ВВП вже в 2014 році, як було показано на рис 2.

Рис. 3. Динаміка обсягу інфляційного розриву ВВП України

Джерело: розраховано авторами за даними Світового Банку, 2016

Таким чином, встановлені тенденції розвитку національної економіки свідчать про її незбалансованість, турбулентність та волатильність, що виступає в якості додаткового навантаження при переході на нові стандарти функціонування глобальної «низьковуглецевої економіки». Отримані результати стають орієнтиром для подальшого поглибленого дослідження специфіки розвитку української економіки, для формування виваженої державної стратегії розвитку країни на наступний період часу.

Література:

1. Статистичний збірник «Україна у цифрах». (2015) Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm
2. World Bank Open Data (2016). Retrieved from <http://data.worldbank.org/>

Шемаєв В. В.

*докторант відділу безпеки реального сектору економіки
Національного інституту стратегічних досліджень
м. Київ, Україна*

МІЖНАРОДНІ ІНІЦІАТИВИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОСТІ ТА ІНКЛУЗИВНОСТІ ТРАНСПОРТУ

Питання підвищення екологічності та інклузивності (доступності) транспорту на сьогоднішній день є пріоритетними для фахівців в сфері транспорту розвинених країн. Це підтвердили результати Міжнародного транспортного саміту¹ країн ОЕСР (International Transport Forum – ITF) – організації, заснованої на базі Європейської конференції міністрів транспорту.

¹ Міжнародний транспортний саміт відбувся 18-20 травня 2016 року у м.Лейпциг, Німеччина